sammalkattega alusel kasvavad sookailud ja madalad pajupõõsad. Teine suurem mets võtab oma alla lohu kahe seljakute-rea vahel ida pool Emajõge, ümbritsedes Vasula järve (129. ja 130. joon.). See paiguti 4 km pikk ja 2 km lai mets koostub peaasjalikult mändidest ja kuuskedest, millile seltsivad vähemad kase- ja lepametsa-tukad. Ka on metsa Vesneri mõisast lääne pool (3 km pikk ja 1 km lai Vesneri mets), Vesneri ja Tammistu mõisa vahel (3 km pikk ja 1.5 km lai Tammistu mets), Luunja mõisa lähedal (1 km pikk ja 1 km lai Luunja mets) ning vähemaid lappe Pilka ja Kabina mõisa ümbruses. Suuremad ilupuudega puiestikud on Raadi ja Luunja mõisas.

Metsarikkam on kihelkonna idapoolne osa. Siin on kaks suuremat metsa-ala: üks ulatub Kaarli ja Taabri mõisast ida poole üle suure Lauka soo kuni Kavastu-Koosa teeni, teine asub selle tee ja Koosa järve vahel. Nimetatud tee ääres olevate Viira ja Tähema küla põllud eraldavad neid kaht metsa-ala teineteisest. Kihelkonna idapoolseim osa on suure peipsi-äärse soo all, mis kannab ainult jändrikke kaski, mände ja pajusid.

Amme ja Emajõe orud on niiskete luhtade all, millede ühtlast ulatust katkestavad paiguti põõsastikud ja vähemad metsatukad. Tartu linnast loode ja kagu pool oleval Emajõe lammil lõigatakse mitmes kohas ka turvast.

Loomad. Suuremad kiskjad elajad on ammu kadunud, järele on jäänud ainult väiksemad metsloomad, nagu metskitsed, jänesed, oravad. Idapoolseis metsis leidub sageli ka nugiseid. Lauka soo on kuulus lindude rohkuse poolest, ja teda peetakse sellepärast ka paremaks küttimiskohaks kihelkonnas. — Kalarikkam veekogu on Koosa järv, kus leidub rohkesti hauge, ahvenaid, latikaid, särgi, säinaid, — kiisad puuduvad; kalad olla mudase põhja tõttu tõmmuvärvilised.

Maastikud. Maastikuliselt jaguneb Tartu-Maarja kahte tugevasti erinevasse ossa. Kihelkonna lääneosa kuni umbes Luunja-Aravuste-Kikivere jooneni kuulub P.-Tartumaa voorestiku lõunaossa, idapoolne kihelkonna osa sellevastu moodustab väikeselt lainja künklise ala, mis idas pikkamööda laugneb Peipsi järve ranniktasandikuks. Kihelkonna läänepoolsele osale on omane see teravalt silmatorkav joon — viirulisus, mille annavad maastikule rööbiti jooksvad voored. See iseloomuline joon tingib ka antud kihelkonna-osa maistute levimise, elamute asendi ja rühmitumisviisi ning liiklemisteede peasuuna. Kultuurmaistud on siingi valdamas, levides laiule voortele, mille nõlvu mööda reastuvad taluelamud peitunud viljapuu-aedadesse. Voorte vahelised madalad niiskepõhjalised lohud on kaetud väikesepõõsaliste ja mätliste karjamaade ja puisniitudega. Roheliste viljaväljade vahel voorelt voorele looklevad hallid teed ja vaatepiiril kaugusse kaduv raudtee, servatud tumeda kuusetaraga ja postidereaga, aina suurendavad seda viirulisuseilmet.

Idapoolne kihelkonna osa on ilmestatud laiklikkusega. Pinnavormest on esinenud laiemad kühmkünkad ja harvad künnised, mis eraldunud lamedate sulglohkudega. Kõrgemail kohtadel levivad tava-